

PÁRBESZÉD

Vasák Iván főtitkár:

"A hallássérült emberek... kommunikációs defektusuk miatt csak a vizuális információkat képesek megérteni... Bármiféle problémájuk adódik, azokat kizárólag személyes utánjárás-képesek megérteni... Bármiféle problémájuk adódik, azokat kizárólag személyes utánjárás-képesek megérteni... Ez óriási anyagi áldozattal jár... Véleményem szerint talán ennek a fogyasztókat kategóriának van a legnagyobb szüksége az utazási kedvezményre."

Szövetségünknek régi vesszőparipája - sajnos, kényszerűségből, sok más egyéb mellett - a hallássérültek utazási kedvezményének kiszélesítése, a jogosultak és a jogosultság körének bővítése. Ez ügyben már számos megkereséssel éltünk a hivatalos fórumok felé - mindezidáig jelentősebb eredmény nélkül. Szövetségünk tagjai máig is az 1971-ben elfogadott rendelet alapján vehetnek részt kedvezményesen - ám igen szűkösré szabott, szigorú feltételek betartásával - a belföldi, távolsági közlekedésben. Vasák Iván főtitkár úr a kérdés újbóli felülvizsgálatát kérte Thuma József pénzügyminisztériumi államtitkár úrtól. Terjedelmi okok miatt a főtitkári levélnek csupán néhány részletét idézzük, az államtitkár úr válaszával, amely eredménykedésre ad okot, teljes egészében közöljük.

... A hallássérült emberek - mint jómagam is - kommunikációs defektusuk miatt csak a vizuális úton kibocsátott információkat képesek megérteni. Ennek következtében nem tudnak telefonálni, bármiféle problé-

HALLÁSSÉRÜLTEK ORSZÁGOS SZÖVETSÉGE
1000 Budapest, Fiumei út. 174. (szomsz. a 101) Telefon: 10940
Elnökség: 1071. Elnöki Hivatal: 1071. Előzetes: 1071. Előzetes: 1071.

Neve: _____ Cím: _____

Paraszegregáció

Thuma József
Államtitkár úr
Pénzügyminisztérium

Tisztelt Államtitkár Úr!

Egy igen fontos és sürgető problémával szeretném zavarni Önt, amely elárgo-
heretlen a hallássérült emberek és a hallássérültek Országos Szövetsége szá-
mára.

A hallássérült emberek - mint jómagam is - kommunikációs defektusuk miatt
csak a vizuális úton kibocsátott információkat képesek megérteni. Ennek kö-
vetkeztében nem tudnak telefonálni, bármiféle problémájuk adódik, azokat ki-
zárólag személyes utánjárás-képesek megérteni... Ez óriási anyagi áldozattal jár...
Véleményem szerint talán ennek a fogyasztókat kategóriának van a legnagyobb
szüksége az utazási kedvezményre.

A hallássérültek Országos Szövetsége éves költségvetéséből 2 millió forinttal
támogatja hallássérült tagjai utazását. Ez egy hallássérült tagra leszámítva
évente egyszeri ingyenes utazást jelent. Ez az összeg igen kevés, mert az
igény óriási. A HALLÁSSÉRÜLTEK ORSZÁGOS SZÖVETSÉGE, 1971. ÉVI ÉRTÉKELÉS, 22. old.
utazásuk alapján, rendszeresen biztosította ezt a kedvezményt, de megzörö-
sítés után a szövetségtől kellett vállalkozni ezt a feladatot. Költségvetési ka-

májuk adódik, azokat kizárólag sze-
mélyes utánjárással tudják elintézni.
Számos olyan gondjuk van (pl. hal-
lászvizsgálat, nyugdíjazás, különbö-
ző adó- és egyéb kedvezmények ké-
rése, sürgős családi látogatások
stb.), amely a lakóhelyüktől távoli tele-
pülésekre, városokba szólítja őket.
A fenti okok miatt minden alkalom-
mal el kell utazniuk az adott helyre.
Ez óriási anyagi áldozattal jár, külö-
nösen, ha figyelembe vesszük a
nagy mértékben megemelkedett vonat-
és buszközlekedés árát. Gyak-
ran képtelenek kifizetni ezeket az
összegeket, mivel fizetésük is igen
alacsony, vagy mert rokkant-nyugdí-
jasok. Legnagyobb részük a létmini-
mum alatti életszínvonalon él. Véle-
ményem szerint talán ennek a fogyaté-
kos kategóriának van a legna-
gyobb szüksége az utazási kedvez-
ményre.

A Hallássérültek Országos Szö-
vetsége, éves költségvetéséből 2
millió forinttal támogatja hallássérült
tagjai utazását. Ez - egy hallássérült
tagra leszámítva - évente egyszeri
ingyenes utazást jelent... Költségve-

retük azonban igen szűkös, s több kedvezményre nincs lehetőségük.

Kérjük ezért Önt, a ezen keresztül a minisztériumot, hogy adják meg a 75%-os
belföldi utazási kedvezményt azok számára, akik a Hallássérültek Országos
Szövetségének tagjai. Erre a kedvezményre minden hallássérült embernek szüksé-
ge van, függetlenül attól, hogy dolgozik vagy nem. Mígaddig azért, mert a
munkahely csak a helyi közlekedés költségén egy részt téríti, a helyi, azaz
belföldi közlekedésre nem járul hozzá. Létezik a vonat és busz igénybeve-
tele ugyanakkor anyagi vonással jár ennek a hallássérülteknek az utazása,
mint annak aki nem dolgozik. Az utazási kedvezmény iránti igény óriási, azt
számszerűen meghatározni nem tudjuk, ezért kérjük, hogy a jövőben korlátlan
számban 75%-os belföldi utazási kedvezményben részesüljen az a hallássérült,
aki rendszeresen a hallássérültek Országos Szövetségének érvényes arc-
képes igazolványával jár.

Ebben az ügyben már írtuk a Közlekedési, Munkahelyi és Vállalkozási Minisztérium-
nak is, aki foglalkozik a kérdéssel. Úgy érezzük, hogy a Pénzügyminisztérium
sokat tudhat ebben az ügyben. Reménykedünk abban, hogy amennyiben az utazással
kapcsolatos rendelet módosításra kerül figyelembe fogják venni a kérdéssel és
támogatják azt.

Pozitív hozzáállásban bízva maradok

tisztelettel

Vasák Iván

főtitkár

Budapest, 1991. szeptember 11.

tési keretünk azonban igen szűkös,
s több kedvezményre nincs lehetősé-
günk.

Kérjük ezért Önt, s Önön keresz-
tül a minisztériumot, hogy adják meg
a 75 %-os belföldi utazási kedvez-
ményt azok számára, akik a Hallás-
sérültek Országos Szövetségének
tagjai. Erre a kedvezményre minden
hallássérült embernek szüksége
van, függetlenül attól, hogy dolgozik
vagy sem... Az utazási kedvezmény
iránti igény óriási, azt számszerűen
meghatározni nem tudjuk, ezért kér-
jük, hogy a jövőben korlátlan számú
75 %-os belföldi utazási kedvez-
ményben részesüljön az a hallássé-
rült, aki rendelkezik a Hallássérültek
Országos Szövetsége érvényes arc-
képes igazolványával... Reményke-
dünk abban, hogy amennyiben az
utazással kapcsolatos rendelet mó-
dosításra kerül, figyelembe fogják
venni kérésünket és támogatják azt.

Pozitív hozzáállásában bízva,
maradok tisztelettel

Budapest, 1991. szeptember 11.

Vasák Iván főtitkár"

HALLÁSSÉRÜLTEK '92/1

A súlyosan hallássérülteknek nem kell tv-előfizetési díjat fizetni

A tévé-előfizetési díj mentességével kapcsolatos intézkedéseknek már egészen kis történelmi háttere van, amelynek kezdete a '80-as évek elejére nyúlik vissza. Először 1980-ban, a Budapesti Siketek Természetbarát Egyesülete fordult írásban a Minisztertanácshoz a televíziódíj megemlése ellen tiltakozva: "... a rosszul értelmezett határozat miatt a siketnéma társadalommal fizettetik meg a terhet..." A Minisztertanács a szövetségen kérte számon a levél tartalmát. A Pénzügyminisztérium nem járult hozzá a törvény megváltoztatásához.

Hat évvel később Jafcsák Pál elnök és Illésfalvi Béla főtítkárr újabb kéréssel fordultak most már a Posta elnökéhez az előfizetési díjkedvezmény ügyében. A Posta olyan bizonyult feltételeket szabott, amit a szövetség nem vállalt fel. A kérelem ismét papírkosárba került, de fontos lépésnek számított a Posta és az Árhivatal egyetértése.

Tagjaink is megpróbálták önálló lépéseket tenni az ügyben, kisebb-nagyobb sikerrel.

1987-ben Jafcsák Pál elnök újra kedvezményért fordult a Magyar

Postához és a Minisztertanács Tájékoztatási Hivatalához. A Posta elutasította a kérelmet, a Tájékoztatási Hivatal pedig továbbküldte azt az Árhivatalhoz. Az Árhivatal ugyan csak elutasította a kérés teljesítését, a Postára hivatkozva.

1991-ben Elnökségi Titkárságunk az előbbiekhöz hasonlóan kérte az illetékes fórumokat (a Pénzügyminisztériumot, Népjóléti Minisztériumot, Magyar Rádiót) a tévé-előfizetési díjkedvezmény bevezetésére: "... a rádió adásait egyáltalán nem élvezhetik a súlyos fokban hallássérültek, a televízióadások közül pedig a heti 120 óra műsoridőből kb. csak 3-4 órát feliratoznak. Miért fizetünk tehát egyenlően a hallókkal?... Ebben a problémában nem a szegénység kérdése a meghatározó, hanem a hátránykiegyenlítés..."

Végre, örömmel jelenthetem be tagtársainknak, hogy az elmúlt hetekben megjelent a tévé-előfizetési díj mentességéről a rendelet. Ennek alapján 1992. január elsejétől a súlyosan hallássérülteket megilleti a televízió előfizetési díja alóli mentesség. Erről az állandó lakóhely szerinti postahivatalt nyilatkozat útján

kell a súlyosan hallássérülteknek értesíteniük. Felhívom a figyelmet arra, hogy a súlyosan hallássérültek igényjogosultságának elbírálásához a személyi jövedelemadó-kedvezmény alapjául szolgáló jogszabályi előírás alkalmazását jelöli meg a 15/1990. (IV.23.) SZEM rendelet:

"A súlyos fogyatékoság igazolására és az állapot végleges vagy átmeneti jellegének megállapítására jogosult a siket és nagyothalló esetében a területi audiológiai állomás szakfőorvosa.

A személyi jövedelemadó-alap megállapításakor

- súlyosan fogyatékosnak, illetve siketnek kell tekinteni azt a személyt, akinek hallásküszöbértéke mindkét fülön 80 dB felett van,

- nagyothallónak kell tekinteni azt a személyt, akinek hallásküszöbértéke mindkét fülön 60-80 dB között van."

Mire szövetségünk megvalósíthatta ezt az elképzelését, addig nagyon hosszú idő telt el. Végeláthatatlan levelezések, kérelmek sora tanúsodik arról, milyen nehéz volt ezt kiharcolnunk.

(Vasák)

Minden héten feliratos film!

Szövetségünknek és az MTV Teletext főszerkesztőségének együttműködése, közös törekvései révén végre megvalósulhatott a hallássérültek régi vágya: rendszeresen a feliratos filmek a televízióban. Ideálisabb megoldás egyelőre nem lévén, azok a tévénézők, akik teletextes televízióval rendelkeznek, a txt 666. oldalára lapozva, feliratozva láthatják azt a filmet, amelyet ezzel a módszerrel sugároz a tévé. A txt-feliratos adásokat a TVR-HÉT című műsorúság a hallássérültek nemzetközi piktogramjával, előre jelzi a műsor címe, időpontja mellett (képünk).

Magáról a feliratozásról a vélemények

ma még nem egységesek, ami érthető is, hiszen kísérleti programról van szó. Minden vélemény meg egyezik viszont abban, hogy nagy előrelépést jelent a műsorfeliratozásért folytatott harcunkban ez a program, amely sikeresen startolt. Szövetségünk hallássérült lektor közreműködését biztosítja a Képújság stábjába mellé, aki a hallássérült nézők igényeit tolmácsolja a szerkesztők, technikai szakemberek felé. Reméljük, ezzel rövidesen megoldódnak a feliratozás további szakmai gondjai is.

A heti kétórás, feliratos műsoridő biztató kezdet. Szövetségünknek most már azon kell igyekeznie: min-

18.35 Műsorelőzetes

19.00

Az órlási nyomozó

Olasz bűnügyi
tévfilmsorozat

1 uncia = 395 dollár 88'

20.35

Ideális család

Vetélkedő – III. rész:

Az ideális gyerek

22.00

Esti egyenleg

Napi képes hírosszefoglaló

22.25

Kalendorok kiméljenek!

Kánya Kata társkereső műsora

den lehetséges forrást felkutasson és hozzáférhetővé tegyen valamilyen tagja számára, hogy minél többen hozzájuthassanak teletextes televízióhoz, illetve a txt-programok vételére alkalmas dekóderhez azok, akiknek már van színes televíziójuk. Ez ugyanis nemcsak a feliratozott filmek előnyeit kínálja a hallássérült nézőknek, hanem egyidejűleg 600 oldal napi aktualitású feliratos információt is a Képújság révén. (kola)

„Olyan nyelv, mint a többi”*

Célunk mindenekelőtt az, hogy komolyan foglalkozunk a jelnyelvvél, amelyet mintegy száz éve ignorál (mellőz, semmibe vesz) a tudomány. Tehát fő célunk az, hogy megértő magatartásra készítsük a közvéleményt; a halló társadalommal megértessük a hallás hiányának tényét, az abból eredő problémákat. Ha ez sikerül, és az előítéletek valamilyen mértékben csökkennek, esetleg megszűnnek, akkor a siket emberek önbizalma is növekedne, talán nyitottabbá válnának a külvilággal szemben.

A világ valamennyi fejlett országában önálló nyelvként ismerik el a jelnyelvet, de legalább is jó úton halad a jelnyelv elismertetése. Lépni kellene idehaza is...

Évtizedek óta folyik a harc a jelnyelv és az *orális* módszer hívei között, akik ragaszkodnak ahhoz, hogy a siket emberek is a hangos beszéd segítségével érintkezzenek egymással. Ez az elképzelés egybevágott a kor idealisztikus emberképével. A vitából az orális módszer került ki győztesen, s ettől kezdve a *jelnyelvet tiltották*. Mivel a halló emberek vannak többségben, a hatalmon, a beszélt nyelvet úgy könyvelték el, mint az egyetlen igazi nyelvi formát. A siket kisebbség nyelve — úgy vélték — a kommunikáció elégtelen rendszere, kisebb értékű és primitív,

amely nem felel meg ugyanazoknak a feltételeknek, mint a többség nyelve, a beszélt, hangos nyelv. Az oralisták részéről mindannyian tudják, hogy az elnyomás olyan messze kiterjedt, hogy kitiltották a jelnyelvet a siketek iskoláiból, nemcsak mint sajátos nyelvet, hanem mint a kommunikáció egyik eszközét is. Ez azt jelenti, hogy a jelelt nyelv a beszélt nyelvnek lett alárendelve. Ennek ellenére a siket emberek nem mondtak le saját nyelvükről, s mindenhol a világon használták és használják azt. Nyelvi szem-

pontból a siketek *etnikai kisebbséget* alkotnak, akiknek harcolniuk kell alapvető jogaikért, hiszen a nyelvek különbözőek lehetnek, de ugyanazzal az értékkel rendelkeznek és ugyanazokat a kommunikációs feladatokat oldják meg.

A modern, fejlett országokban a jelnyelvet már régóta kutatták és kutatják. Tulajdonképpen mi a jelnyelv? A jelnyelvet ma már teljesértékű nyelvként ismerik el, egyetértve azzal, hogy a *jelnyelv a siket ember hivatalos nyelve*, a siket kultúra szerves része.

Svédország

1981-ben a Svéd Parlament nyelvként ismerte el a svéd jelnyelvet. Megfogalmazták: siketnek lenni annyit jelent, mint nem hallani. A siket embereknek megvan a saját nyelvük, és ezen a nyelven fejlődött kultúrájuk...

Az UNESCO, az Európa Tanács a közel múltban ismerte el a jelnyelvet, mint a siket emberek nyelvét.

Hollandia

Hollandiában erőfeszítéseket tettek arra, hogy a jelnyelvet elis-

mertessék és a holland jelnyelvet elterjesszék... Végül a holland kormány szintén elismerte a jelnyelvet... „A siketek nyelve igazi, szép nyelv, amely garantálja számukra a kisebbségi jogok státuszát...”

Németország

Az alkotmány harmadik cikkelyének harmadik bekezdése szerint Németországban senkinek sem szabad nyelvi okokból hátrányos társadalmi helyzetbe kerülni. Ennek ellenére a siketek úgy érezték; jogfosztott, hátrányos helyzetű és társadalmilag meg-

*/ A Siketek Nemzetközi Hete alkalmából rendezett kerekasztal-konferencián „A jelnyelvkutatás és alkalmazás területén jelentős eredményeket elért országok munkájáról, a továbbfejlődés útjáról, nehézségekről és a tapasztalatokról” címmel elhangzott előadás anyagából

bélyegzett nyelvi kisebbséghez tartoznak. Mindössze tíz éve tapasztalható változás ezen a téren, mióta elkezdtek tudományosan foglalkozni a jelnyelvel. Ennek ugyanis felbecsülhetetlen szerepe van a siket gyermek érzelmi fejlődésében...

Amerikai Egyesült Államok

Az Egyesült Államokban kísérleteket végeztek a jelnyelvel és kimutatták, hogy a jelnyelv *valóban egy igazi nyelv*. A jelnyelvnek pontos nyelvtani szabályai vannak és saját szókinccsel is rendelkezik. Nem elengedhetetlen, hogy minden jelre legyen egy szó és minden szóra legyen egy jel. Nem egyezik meg mindenben a beszélt nyelv és a jelnyelv szóhasználata. Nyilvánvalóvá vált, hogy a jelnyelv egy olyan igazi nyelv, amely a neurológia területéről ered.

Finnország

A finn szövetség már évek óta azon fáradozik, hogy emelje a jelnyelv státuszát. Finnországban apránként elfogadták a jelnyelvet a siketek rehabilitációjában és oktatásában. A szövetség úgy tartja, hogy a jelnyelvet el kell ismerni, mint a siketek *elsődleges nyelvét*. Ez segíteni fogja őket abban, hogy elsajátítsák a hallók nyelvét *második nyelvként*...

Dánia

A koppenhágai Totális Kommunikációs Központot 1972-ben alapították... Célja a siketek kommunikációs helyzetének javítása Dániában. Az elmúlt években a központ kibővítette tevékenységi körét, így más csoportok is az irányítása alá kerültek, melyeknek hasznára lehet a totális kommunikáció...

Franciaország

A Francia Parlament 1990 decemberében fogadott el egy törvényt, amely jogot biztosít arra, hogy *bilingvális* (kétnyelvű) oktatást vezessenek be, amely a francia beszélt- és a francia jelnyelv egyidejű oktatását jelenti.

Nagy-Britannia

A közelmúltban a Brit Parlament egyik képviselője, *Jack Ashley*, aki a siketek emberi jogainak kiemelkedő szószólója, felhívta *John Major* miniszterelnök figyelmét arra, hogy az Európa Parlamentet követve ismerjék el a brit jelnyelvet Nagy-Britannia egyik hivatalos nyelveként...

Mindezek bizonyítják, hogy a siket emberek fejlett vizuális nyelvvvel rendelkeznek az egész világon. A siket embereknek *saját nyelvük van*, amely a beszélt nyelvtől eltérően *nem hangra, hanem kézmozdulatokra épül* —

A siket embereknek joguk van a jelnyelv használatához minden helyzetben (archív)

ez a jelnyelv. Még a fejlett országokban is sokáig eltartott, amíg a hallók belátták, hogy *a jelnyelv teljesértékű nyelv*, amelyet érdemes megtanulni. Ha a hallók jelekkel is alátámasztják mondanivalójukat, mindkét fél számára jelentősen könnyebbé válik a párbeszéd.

Mi is a jelnyelv? Nem vagyok nyelvész, de megpróbálom elmondani. A jelek rendszerint gondolatokat, fogalmakat és nem szavakat fejeznek ki. Sok képszerű jel létezik, amely azt jelenti, hogy vizuális hasonlatokkal jelelik a gondolatokat. Sokan felvetik a kérdést, hogy ugyanaz a jelnyelv használatos-e az egész világon. Bár a jelelést csaknem minden országban használják, minden nemzetnek megvan a saját, kifejlesztett jelrendszere, amelyet egy bizonyos mértékig országon belül szabványosítottak. Napjainkra már kifejlesztettek egy ún. *nemzetközi jelnyelvet*, amely áthágja az országok közötti kommunikációs korlátokat, és lehetővé teszi számos ország siketjeli között a kommunikációt. Ezt a nyelvet *Gestuno* néven említik, s nemzetközi rendezvényeken — pl. konferenciákon és a siketek olimpiai játékein — igen hasznosnak bizonyult. A jelnyelvet ismerő emberek állítják, hogy sokkal könnyebben áthágják a nyelvi akadályokat, ha egy siket emberrel jelelnek, mintha halló emberrel beszélgetnének.

A jelnyelv kutatása azért szükséges, mert véleményünk szerint *a jelnyelv megfelel valamennyi nyelvvel szemben állított kritériumnak*, csak egy ponton különbözik más nyelvektől: nem halló, hanem *vizuális* (pl. eltérő grammatikával rendelkezik). A jelnyelv fejlődése más nyelvekével azo-

nos jellemzőket mutat: a helyi nyelvjárasok eltűnnek és helyükbe új, szociális és funkcionális nyelvi alakok kerülnek, melyeknek igényei és kifejezőeszközei különböznek a korábbi alakoktól. Folyamatosan új jelnyelvi jelek jönnek létre és a jelnyelv egyre bővül!

A jelnyelvben nincs semmi különös; olyan nyelv, mint a többi. Egy nyelv, amely természetesen fejlődött az emberi lények szükségletein keresztül, hogy tudjanak egymással kommunikálni. Az elmondottak alapján *a siket embereknek joguk van a jelnyelv használatához minden helyzetben*. A nyelvi kutatások eddig kimutatták, hogy a jelnyelv egy komplex és természetes nyelv, amely része a nemzeti kultúrának.

Összegezve: a kommunikációs gát leküzdéséért dolgozunk; nyelvpolitikát folytatunk, speciálisan a jelnyelv helyzetének javítására törekszünk. Erőfeszítéseket teszünk a siketoktatás javítására, segítjük az információhoz jutást és a kapcsolatteremtést. További feladatunk: a hazánkban élő siketek életkörülményeinek javítása.

Szövetségünk aktívan követi a telekommunikáció területén végbemenő fejlődést, és támogatja az új technológiák kutatását, amelyek találkoznak a siket emberek szükségleteivel. Ösztönzi a műsorszóró vállalatokat és médiákat, hogy minél több olyan műsort sugározzanak, amelyek felirások vagy amelyekben jeltolmács működik közre. A szövegíró telefonok, faxok és számítógépek is csökkenthetik a kommunikációs gátat.

Vasák Iván

a Hallássérültek Országos Szövetségének főtájkára

Beszéd és jelnyelv

A Siketek Nemzetközi Hete alkalmából szövetségünk szakmai tanácskozást rendezett, melynek témája volt: „A jelnyelv alkalmazásának és oktatásának lehetőségei a siketek iskoláiban”.

A tanácskozáson részt vettek a siketek iskoláinak igazgatói és érdeklődő tanárai, a Bárczi Gusztáv Gyógypedagógiai Tanárképző Főiskola és a Közoktatási Minisztérium gyógypedagógiai felelőse, a kommunikációs tanfolyamok oktatói, a szövetség kommunikációs bizottságának tagjai és meghívott vendégek. Az eseményről felvételeket készített a TV2 „Napzárta előtt” című műsora.

A szakmai konferencia Podani János elnök megnyitó szavaival vette kezdetét. Szövetségünk országos elnöke örömeinek adott hangot, hogy egy ilyen témájú tanácskozás megvalósulhatott, s ilyen szép számban vonzotta az érdeklődőket. Elmondta még: a vitát nem akörül kívánjuk folytatni, hogy beszéd vagy jelnyelv; a cél annak elismertetése, hogy a beszéd és jelnyelv egyforma súllyal kapjon helyet a siketek oktatásában.

Ezután Vasák Iván főtitkár úr mondta el témabevezető előadását, amelyben a fejlett országokban a jelnyelvvvel kapcsolatos helyzetet és a WFD (Siketek Világszövetsége) célkitűzéseit ismertette. Megtudtuk, hogy a skandináv országokban hosszú évek óta folyik a jelnyelv kutatása és oktatása, tankönyvek és szótárak készítése, és sok a siket oktató és pedagógiai asszisztens. (Az előadással — rövidített formában — lapunk olvasói is megismerkedhettek szeptemberi számunkból, amelyben „Olyan nyelv,

mint a többi” címmel közöltük a főtítkári referátumot.)

Ezt követően Litavec Anna, a szövetség kommunikációs osztályának vezetője mondta el vitaindító előadását. A hétköznapi életből kiragadt példákkal igazolta, hogy a kérdés nem az, hogy a siketek igénylik-e és használják-e a jelnyelvet, hanem, hogy a jelnyelv tudásához, megtanulásához milyen keretek között, mely életkorban lesz lehetséges minden siket gyermeknek.

Nem szeretném itt most ismét felidézni a több évtizedes vita emlékét az orális módszer és a más kommunikációs lehetőségeikért is küzdők tábora között. Ám úgy tűnik, elérkezett az ideje annak, hogy a jelnyelv Magyarországon is létjogosultságot nyerjen a siketek iskoláinak falai között, s megszűnjön a vele szemben alkalmazott, évtizedekig tartó, merev elutasítás.

A Hallássérültek Szövetségének álláspontja szerint — mely a Televízióban is elhangzott —, lehetőséget kérünk arra, hogy kipróbálhassunk

egy más utat is, hogy felmérhessük, mi történik akkor, ha a siket kisgyermeket eleve kétnyelvűvé neveljük, ha mód van arra: mintegy „anyanyelvként” tanulja meg a jelnyelvet, s annak aktív felhasználásával a beszélt nyelvet.

Senki nem állítja, hogy ez lenne az egyetlen, a százszázalékosan üdvözítő módszer, de azt biztosan állítjuk, hogy a külföldi tapasztalatok és a magyar igények alapján érdemes lenne kipróbálni.

A tanácskozás végül egy állásfoglalás megfogalmazásával zárult, melyet aláírtak: Vasák Iván, a HOSZ főtitkára, dr. Csányi Yvonne, a Bárczi Gusztáv Gyógypedagógiai Tanárképző Főiskola szurdopedagógiai tanszékének vezetője, a siketek általános iskolái igazgatói nevében pedig Tóth Egon, a budapesti iskola igazgatója. Ennek értelmében: „... a jelenlévő iskolák vállalják, hogy az iskolákban az 1993/94-es tanévben, fakultációs vagy szakköri formában, az utolsó két tanévben bevezetésre kerüljön a jelnyelv oktatása, a szülők és a gyermekek igényei alapján”.

A cél elérése érdekében a Hallássérültek Országos Szövetsége megkezdte tevékenységét, mely az oktatók kiképzésére és az oktatási anyagok elkészítésére irányul. A tervek szerint 1993 szeptemberében, Szombathelyen kerül megrendezésre az I. Magyarországi, Nemzetközi Jelnyelvi Konferencia.

Podani János: "A vita nem akörül folyik, hogy beszéd vagy jelnyelv, hanem beszéd és jelnyelv

— Lita —

Akik látják a hangot

Talán egy nyelvész tudná biztonságosan kibogozni, vajon miért vált a magyar nyelvben sértő hangzásúvá a *süket* szó. A jelzőt a nem halló emberek használják, de jelentése még az értelmező szótár szerint is inkább *ostoba, bamba, bolond*. Éppen ezért joggal tiltakoznak a nem halló emberek, ha süketeknek hívják őket, szövetségüket is Hallássérültek Országos szövetsége címen jegyzik. Főtitkáruk *Vasák Iván*, aki maga is hallássérült, pontosabban siket. A rendszerváltás után úgy vélte a szövetség elnöksége, hogy talán olyan ember tudja leginkább képviselni az érdekeiket, aki maga is a bőrén érzi a problémákat. Így, mint ahogy a vakoknál vak ember, a mozgássérülteknél mozgássérült a főtitkár, a hallássérültek problémáiról is a legtöbbet a hallássérült tudhat.

— *Az emberek képtelenek különbséget tenni a nagyothalló és a nem halló között* — mondja-mutatja *Vasák Iván*. — Erre a legtragikusabb példa, hogy a siketek iskoláiban azoknak is hallókészüléket kell hordaniuk, akik egyáltalán semmit nem hallanak! Ezzel aztán a társadalom le is rázza magáról a gondot. Pedig a *siketet sohasem lehet megtanítani hallani, betegségét gyógyíthatatlan*. Beszélni, telekommunikációra kell tanítani, a szókincsét kell fejleszteni, ám ez valahogy mindig elmarad.

Magyarországon *hatvanezer* olyan ember él, akik semmit sem hallanak, s *háromszázezer* a nagyothallók száma. A szövetségnek mindössze *kilencezertagja* van.

Sokan szégyellik fogyatékoságukat, titkolják nehézségeiket, talán nem is tudják, hogyan segíthetne rajtuk a szövetség.

— A társadalombiztosítás a nagyothalló-készülék borsos árának egy részét megtéríti, de egyáltalán nem törődik a siketekkel — így a főtitkár. — Legyintenek csak rá, úgysem hall semmit, mit lehet akkor tenni? *Pedig lehetne*. Éppen ezért szeretnénk elérni, hogy a siketek hátránykiegyenlítő-

"A hallássérültek problémáiról a legtöbbet a hallássérült ember tudhat"

se címen kapjanak járadékot. Ha hallókészülékre nincs is szükségük, de igen jól tudnának használni például szövegekijelzős telefont.

— *A nem halló emberek szédületes gypróságokkal tudnak egymással „beszélgetni” a jelnyelv segítségével, két kezükkel a legbonyolultabb mondanót is közlik a másikkal. Ki találta ezt fel, s hol tanítják?*

— Senki sem „találta fel”, a szükség kényszerítésére alakult ki, már *hat-száz éve „mutogatunk”*. A jelek szavakat, fogalmakat jelölnek, s megfelelő artikulációval használjuk. Nincs jövő vagy múlt idő, ezeket is jelzésekkel közöljük, például, ha azt akarom kifejezni, hogy egy dolog régebben történt, egyszerűen a hátam mögé mutatok.

Létezik nemzetközi jelnyelv is, minden különösebb nehézség nélkül tudunk kommunikálni egymással a külföldiekkel. Ezen kívül használjuk a *daktilológiai, azaz a betűk jelszerű megfelelőjét*, de csak ritkán. Főleg olyankor, amikor tulajdonneveket akarunk közölni, például ha bemutatkozom.

— *Őn mikor használja a jelnyelvet?*

— A hozzám közel állókkal többnyire. Az idegenekkel tolmács segítségével érintkezem. Ő olyan ember, aki ismeri a jelnyelvet, s megfelelő módon artikulál. Ez nem könnyű, de megtanulható. *Az ön beszédét például most még nem értem*, de ha többször találkoznánk, már tudnánk „beszélgetni”.

— *A siketek „láthatatlan sérültek”. Mennek az utcán, és senki nem gondolja róluk, mások, mint a többi...*

— Éppen ez a baj. Ha megtudják, nem hallunk, máris furcsán kezdenek viselkedni velünk az emberek. Nekem például nagyon sok barátom volt, de mivel nehezen tudtunk kommunikálni, lassan megszakadtak ezek a kapcsolatok. Fiatal koromban borzasztóan magányos voltam, ezért kezdtem el sportolni. Vízilabdáztam, most edző vagyok. Elvégeztem a testnevelési főiskolát, s a gyógypedagógiai tanárképzőt. Nem sokan vállalkoznak sors-társaim közül ilyesmire, nehéz leküzdeni az ellenérzéseket, inkább visszavonulnak a küzdelem helyett.

— *Család?*

— A feleségem iparművész, halló ember. Ő tud „jelezni”, a fiam, aki 21 éves, még nem tanulta meg. Most jár kommunikációs tanfolyamra, alighanem azért, mert rájött, *sok érdekes ember van a környezetében, aki nem hall, s ha kíváncsi rájuk, meg kell tanulnia a jelnyelvet*. A kutyám, a 11 éves dalmata, Renáta viszont remekül „jelez”! *Nyolc-tíz jelzést is megért...* Mikor hozzám került, mindig ugatott, ha csengettek, ami, ugyebár, az én esetemben teljesen felesleges. Aztán megtanulta, hogy ilyenkor odajön hozzám, s megbökdös a fejével... Igazán remekül megvagyunk egymással.

Bellér

(Megjelent a *Heti Pesti Riport* október 29-i számában)

„Parlamenti tudósítás...”

Vasák Iván főtitkár parlamenti felszólalása

A Hallássérültek Országos Szövetségének főtitkára meghívást kapott 1992. december 4-re a Parlament Szociális Bizottságának Nyílt Napjára.

A meghívásnak örömmel tett eleget Vasák Iván főtitkár, aki tolmácsa kíséretében jelent meg az eseményen.

Több témához is leadta felszólalási céduláját, hiszen Szövetségünk érdekvédelmi tevékenysége igen szerteágazó. Véletlennek mondható, hogy a főtitkár úr és tolmácsa éppen szemben foglalt helyet a megjelent parlamenti képviselőkkel, valamint Dr. Surján László népjóléti miniszterrel. Elgondolkodtató a tény, hogy milyen meglepődéssel és csodálkozással figyelték a tolmács munkáját, a jelbeszéd útján történő kommunikációt. Talán többségük most találkozott ezzel a nyelvvel életében először ?!

Tekintettel a hozzászólásra jelentkezők magas számára - több, mint hetvenen kívántak felszólalni - minden felszólalónak öt percet engedélyeztek. Igen megkapó volt a levezető elnök -

a Szociális Bizottság alelnöke - figyelemessége, mellyel biztosította, hogy a főtitkár úr harmadikként adhatta elő hozzászólását. Vasák Iván köszöntötte a megjelenteket, megköszönte a Nyílt nap lehetőségét, majd néhány szóban bemutatta Szövetségünket. Ezt követően felsorolta tagságunkat érintő, legegésőbb gondjainkat: a hallássérültek részére megszervezendő szociális otthon, siketek részére fényjelző berendezések forgalmazása, a TB listáján szereplő rehabilitációs segédeszközök, hallókészülékek és tartozékaik választékának kiszélesítése, az országos jel-tolmácshálózat kialakításának és működésének biztosítása. Felszólalása - a tolmácsolás ellenére is - mindössze három percet vett igénybe. Tömörsege és lényegretörése tapsot váltott ki a hallgatóságból, s bár az előzetes bejelentés alapján, nem terveztek helyszíni válaszadást, a népjóléti miniszter úr mégis szólásra emelkedett. Rövid felszólalásában angol tapasztalatait ismertette, azaz, hogy az angol parla-

mentben látta az ülések folyamatos jeltomácsolását, tekintettel egy siket parlamenti képviselőre. A miniszter úr úgy vélte, hogy hazánkban is követendő példává kell hogy váljék az angol minta.

Vasák Iván felszólalását írásban is eljuttattuk a Szociális Bizottság részére, mivel a Bizottság írásos választ kíván küldeni minden felszólalónak, valamint az eseményről gyűjteményes kiadványt kíván készíteni

A Szövetségi felszólalást több órás hozzászólási sorozat követte, melyekben a szociális és egészségügyi terület legkülönbözőbb problémái kerültek felszínre. Érdekvédelmi tevékenységünk jelentős állomásaként értékelhetjük, hogy a parlament történelmében először tett felszólalást siket sorstársunk. Nem tudjuk lesz-e eredménye szereplésünknek, de a folytatásban feltétlenül reménykedünk.

Kovács Zsuzsanna
főtitkárhelyettes

Az Országos Elnökség tagjai

PODANI JÁNOS:

1953-ban Szarvason született. Iskoláit Szegeden és Budapesten végezte. Munka mellett érettségi gízett. 1970 óta tagja a Hallássérültek Országos Szövetségének. A Békéscsabai szervezetnek volt vezetője. 1982-ben választották meg a budapesti szervezet vezetőségében kultúrfelelősnek, ifjúsági felelősé. 1982-ben választották meg a budapesti szervezet vezetőségében kultúrfelelősnek, ifjúsági felelősé. 1982-ben választották meg a budapesti szervezet vezetőségében kultúrfelelősnek, ifjúsági felelősé. 1982-ben választották meg a budapesti szervezet vezetőségében kultúrfelelősnek, ifjúsági felelősé.

JAFCSÁK PÁL:

1939-ben született Gyöngyösön. Három éves korában agyhártyagyulladásban vesztette el hallását. Tanulmányait a budapesti Siketek Tanintézetében kezdte, majd teljesen megismételte. Tanulmányait a budapesti Siketek Tanintézetében kezdte, majd teljesen megismételte. Tanulmányait a budapesti Siketek Tanintézetében kezdte, majd teljesen megismételte.

DURA BÉLA:

1938-ban Hódmezővásárhelyen született. Az általános iskolát szülővárosában, majd a középiskolát Szegeden a vegyipari technikumban végezte. Szakmájában Veszprémben, majd 1962-től Hódmezővásárhelyen dolgozott. 1975-ben felsőfokú munkavédelmi szakképesítést szerzett, jelenleg ezen a területen dolgozik, munkavédelmi vezetőként az Erzsébet Kórház-Rendelőintézetben. 1962 óta tagja a szövetségnek. 1969 óta titkára a helyi szervezetnek. 1970-től választmányi, majd az Országos Elnökség tagja. A HOSZ Csongrád Megyei Elnökségének elnöke. Az Országos Elnökség mellett működő szakbizottságok munkájában 1988 óta vesz részt, jelenleg mint a szövetség nagyothalló alelnöke a Nagyothalló Szekció elnöke.

VASÁK IVÁN:

1945-ben született Esztergomban. Másfél éves korában vesztette el hallását, 1965-ben, érettségi után, kemigrafusként dolgozott a Kossuth Nyomdában. Mellékállásban úszóedzőként dolgozott a Siketek Sport Clubjában, majd 1972-től főállásban vízilabdát is oktatót. 1979-től a Siketek Budapesti Általános Iskolájában dolgozott, mint nevelőtanár-szakoktató. 1982-ben a Testnevelési Főiskolán, majd 1986-ban a Bárczi Gusztáv Gyógypedagógiai Tanárképző Főiskolán szerzett diplomát. 1989-ben pályázta meg első ízben a főtítkári funkciót, melyet jelenleg is betölt. 1962-től a Hallássérültek Országos Szövetségének, 1988 óta pedig az Országos Elnökségnek is tagja.

KOVÁCS ZSUZSANNA:

1963-ban született Budapesten. Gimnáziumi érettségi után a XIII. kerületi Kisegítő Iskolában dolgozott 4 évig, mint gyermekfelügyelő. Majd a Bárczi Gusztáv Gyógypedagógiai Tanárképző Főiskola oligofrénpedagógia- szurdopedagógia szakán szerzett gyógypedagógiai tanári, mint ezzel párhuzamosan szakértő-jeltöltés diplomát. 1990. augusztus 15-én kezdte meg munkáját a Hallássérültek Országos Szövetségében, melynek azóta pártoló tagja. Először a Kulturális és a Kommunikációs osztályvezető, 1991. november 1-től a főtítkárhelyettesi munkakört látja el.

DÁVID ATTILA:

Budapesti született, 1963-ban. 1978-ban a Nagyothallók Általános iskolájában végzett, majd 1981-ban bűrdíszműves szakmunkásvizsgát tett. Öt évig dolgozott a Műszaki Üvegipari Szövetkezetnél, szobrászként. 1988-tól a Poliform Kft magyar-japán vegyes vállalatnál, mint raktáros tevékenykedik jelenleg is. 1992-től a Fővárosi Nagyothallók Szervezete elnöke, majd az Újjászervezett Fővárosi és Pest megyei Szervezet elnökségi tagja. Az új Országos Elnökségben a nagyothalló szekció tagja lett.

JÁGOS ATTILA:

1936-ban született Szegeden. Az általános iskoláit Szegeden kezdte el, majd Orosházán fejezte be. Utána gépkocsi előadó, majd szállításvetetői és szállítványozói végzettséget szerzett. 1992-től a megromlott egészségi állapota miatt rokkantnyugdíjas. 1988 óta van az orosházi hallássérültek szervezetével személyes kapcsolatban. 1992. márciusában választották meg a körzeti csoport titkárnak. Az Országos Elnökség nagyothalló szekciójának tagja.

KÁNTOR TIBOR:

1938-ban született Munkácson. Általános iskolái befejezése után elvégezte a művészeti könyvkötői és restaurátori szakmunkásképzőt, majd a Közgazdasági Technikum Ipari Tagozatát. Itt szerzte meg az alábbi képesítéseket: vállalati tervező, képezített könyvelő és statisztikus. Jelenlegi munkahelyén - a Bábolnai Mezőgazdasági RT-nél - művezetőként dolgozik. A Hallássérültek Országos Szövetségének 1965 óta tagja. Aktív társadalmi munkásként, lelkes színjatszóként tevékenykedett. Jelenleg a győri szervezet elnöke. A HOSZ Országos Elnökségében a kulturális feladatokkal fog foglalkozni.

MARTON JÁNOSNÉ:

1960-ban született Mátraderecsken. 1 éves korában agyhártya-gyulladás következtében lett hallássérült. 1965-ben kezdte tanulmányait Budapesten, a Nagyothallók Általános Iskolájában. 1975-ben került Gyöngyösre, ahol francia női szabó szakmát tanult. 1982-ben érettségizett, közben titkárnői szakképesítést szerzett és több tanfolyam elvégzésével gyarapította tudását. A Hallássérültek Szövetségével 1975-ben vette fel a kapcsolatot, 1979-től ügyviteli alkalmazott a Heves megyei Szervezetnél, ahol megszervezte a fiatalok ifjúsági klubját. 1982-től városi titkárként tevékenykedik. 1987-től az Országos Elnökség tagja, 1988-1993 között nagyothalló alelnökként tevékenykedett. A jelenlegi Elnökségben a szociális- és nőügyek felelőse.

PÁNYI BÉLA:

1951-ben született Budapesten. Az általános iskolát a Siketek Általános Iskolájában végezte 1967-ben, majd 1970-ben, a Nyomdaipari Szakmunkásképző Intézetben tett szakmunkásvizsgát. 1969-ben betűszedőként kezdett dolgozni a Kossuth Nyomdában. 1979-ben sikeres vizsgát tett a betűszedő „mester-szakmunkás” tanfolyamon. 1984-től a Kossuth Könyvkiadóban műszaki szerkesztőként dolgozik jelenleg is. 1961-88-ig 27 éven keresztül sportolt a Siketek Sport Clubja úszó- és vízilabda szakosztályában. 5 alkalommal vett részt a Siketek olimpiáján. 1983-tól elnöke a Hallássérültek Testnevelési és Sport Bizottságának. 1990-ben megválasztották az Európai Siketek Sportszervezete (EDSO) elnökségében.

SZEGEDI MARIANN:

1962-ben, Debrecenben született. Az általános iskolát a Debreceni Siketek Általános iskolájában végezte, utána Budapesten ólomkristály üvegcsiszoló szakmát tanult. A szakmunkásbizonyítvány megszerzését követően visszatért Debrecenbe. Nyomdaipari montirozó munkakörben dolgozik. 1975 óta tagja a Debreceni Hallássérültek Szervezetének. A szervezet színjatszó csoportjával eredményesen szerepelt. 1982-83 év között jegyzőként segítette a szervezet munkáját. 1992. novemberében megválasztották szervezőtitkárnak. Jelenleg kommunikációs tanfolyamot vezet a megyei szervezetnél. Az Országos Elnökség új tagja, melyben az ifjúsági ügyekért lesz felelős.

Az Ellenőrző Bizottság tagjai

KOPASZ LAJOS:

Szegeden született, 1947-ben a helyi kegyesrendi gimnáziumban érettségizett. Aztán megszerzte a középiskolai tanári diplomát, majd 1952-ben a szegedi Orvostudományi Egyetemen gyógyszerész diplomát kapott, s mint gyógyszerész dolgozott nyugdíjazásáig. 1988 óta tagja a HOSZ szegedi csoportjának, majd 1992. május óta annak elnöke az egészen az 1993 márciusi választásokig. Ettől kezdve az Ellenőrző Bizottság elnökeként tevékenykedik az Országos Elnökség mellett.

STEFANIDESZ TIBORNÉ:

5 éves korától használ hallókészüléket, mivel sokat betegeskedett és injekciós kezelések következtében hallóideg benuálást szenvedett. Az általános iskoláit Selypen végezte, majd a hatvani Bajza József gimnáziumban érettségizett. Gyöngyösön, a Vak Bottyán szakiskolában műszaki rajzoló szakmát szerzett. Az Apci Qualitlnál gyárban helyezkedett el - mint műszaki rajzoló -, jelenleg is ott dolgozik. A HOSZ hatvani szervezetének tagja és küldötte, választmányi tagja. Az Ellenőrző Bizottság tagjai közé első ízben választották be.

TÓTH TIBOR:

1959-ben született Budapesten. Iskoláit a Budapesti Nagyothallók Rákospataki utcai Általános Iskolájában végezte. Utána munka mellett levelező tagozaton közgazdasági, majd vendéglátóipari szakközépiskolát végzett. 1975-től az ERAVIS RT-nél dolgozik, mint gondnok. A Szövetségnek 1974 óta tagja.